

Етапи розвитку системи післядипломної мистецько – педагогічної освіти

Ковальчук Василь Іванович, Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти ДВНЗ „Університет менеджменту освіти”

Агейкіна – Старченко Тетяна Володимирівна, вчитель вищої категорії, вчитель – методист НВК: СЗОШ №29 м. Вінниця, здобувач наукового ступеня кандидата педагогічних наук ЦППО АПН України.

Впродовж останнього десятиліття в Україні активно формується цілісна система післядипломної педагогічної освіти. Проте ще особливої уваги потребує одна із складових цієї системи - мистецько-педагогічна освіта, яка сьогодні не в повній мірі відповідає вимогам та потребам художньо-естетичної практики.

Характеризуючи, наприклад музично - педагогічну післядипломну освіту, Н. Клокар зауважує, що в науці ще не створена єдина цілісна теорія післядипломної мистецько-педагогічної освіти, яка б враховувала загальні закономірності, тенденції, принципи й досягнення післядипломної освіти педагогічних кадрів та специфіку фаху вчителів музики, особливості музично-педагогічної діяльності, пов'язаної не тільки з природою музичного мистецтва, але й із природою музичних здібностей особистості. [2].

І цьому є пояснення. Система підвищення кваліфікації педагогів – музикантів в колишньому Союзі почала формуватися тільки у 70 – 80-х роках ХХ ст., маючи статус «другорядності». Зміни почали відбуватися завдяки впровадженню в практику роботи шкіл нової програми з музики, яку розробив Д.Б. Кабалецький. Завдяки новим тенденціям в галузі художньої педагогіки мистецька освіта піднялася на новий якісніший рівень. Зокрема це: *інтегративність художньої освіти* - викладання мистецьких дисциплін відбувалося за загальними принципами (образність та цілісність);

політеоретичність мислення; ставлення до уроку мистецтва «як уроку *людиназнавства*»[1, с.17].

Саме ця нова програма стала відліком нової епохи у мистецькій післядипломній освіті. Цьому сприяли декілька факторів:

- виявлення активу спеціалістів із різних категорій працівників освіти та освоєння ними змісту та методики програми Д.Б. Кабалевського на курсах Центрального інституту удосконалення вчителів (м. Москва);

- відкриття в регіональних інститутах післядипломної освіти кабінетів музики та введення в штат ставок методистів з музичної освіти, завідувачів кабінетами музики; а згодом – ставок спеціалістів у лабораторіях та на кафедрах Інститутів удосконалення вчителів та Інститутів підвищення кваліфікації відповідних напрямків;

- введення ставки спеціаліста, який був куратором предметів освітньої галузі «Мистецтво» в Міністерстві освіти;

- розвиток мережі курсової підготовки вчителів музики, наповнення її змісту новими напрямками;

- створення в Центральному інституті удосконалення вчителів (м. Москва) курсів лекторського складу, з метою забезпечення лекторами курсів підвищення кваліфікації тих регіонів, які відчували гострий дефіцит педагогів – музикантів (в зв'язку з відсутністю навчальних закладів, які займалися підготовкою музикантів);

- потужна державна видавнича програма, завдяки якій навчальні заклади, як займалися підготовкою вчителів музики, отримали необхідні методичні посібники - програмами з методичними розробками, хрестоматіями та фонохрестоматіями музичного матеріалу, нотними таблицями, слайдами, кінофрагментами та іншими посібниками для вчителів [2, с.85-86].

Впровадження перших навчально – тематичних планів курсів підвищення кваліфікації вчителів музики (кінець 70-х – початок 80-х рр.) показали невисоку якість курсової підготовки та низьку мотивацію вчителів

до вивчення програми, оскільки були: одноманітними; загальними для всіх категорій слухачів (педагогіка, дидактика, питання політики КПРС, охорона праці тощо); не були пов'язані з змістом розділу, в якому передбачалося вивчення змісту предмету «Музика» (цей розділ складався методистами курсів за традиційною схемою – по класам та навчальним темам програми Д.Б. Кабалевського); перевага надавалася таким формам роботи як лекції та поурочне (рецептурне) викладення змісту програми; відсутність відповідних узагальнень, прикладів з досвіду роботи вчителів – практиків, вивчення спеціальної методичної літератури. Проте позитивним було те, що у практиці проведення курсової підготовки використовувалися індивідуальні форми роботи зі слухачами – практикуми, спрямовані на удосконалення гри на музичних інструментах, диригентської та вокальної техніки.

Наступне покоління навчально – технічних планів підвищення кваліфікації було пов'язане з перебудовою, яка зачепила економічну, соціальну, та духовну сфери суспільства. Навчально – тематичні плани передбачали: поглиблення теоретичної та практичної підготовки вчителів – музикантів, керівників методичних об'єднань; вивчення передового педагогічного досвіду; диференційований підхід до слухачів курсів; розвиток вмінь та навичок творчої діяльності вчителів, їх пізнавальної активності за рахунок введення розгалуженої системи спецкурсів і семінарів за вибором слухачів; впровадження активних форм навчання; самостійну роботу слухачів як під час курсів, так і в міжкурсовий період (реферати, проведення навчально – пізнавальних екскурсій тощо).

Сучасні навчально – тематичні плани (90-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.) сприяють посиленню мотивації до навчання, зацікавленості в удосконаленні професійної майстерності. Вони характеризуються такими показниками:

- питання музичної освіти розглядаються в програмах комплексно, у взаємозв'язку з різними галузями знань – музична педагогіка,

мистецтвознавство, мистецька психологія, методика викладання музики, додаткове музично – естетичне виховання школярів;

- виявляється зацікавленість різними видами музично – педагогічної діяльності вчителя (засвоєння фольклорної музики, релігійного музичного мистецтва, сучасної популярної музики, аудіо – відео – комп'ютерних технологій, методики проведення уроків музики з використанням нових навчально – методичних комплектів);
- посилюється орієнтація змісту планів на регіональний передовий досвід;
- у нових формах підвищення кваліфікації (рольові ігри, тренінги, дискусії, моделювання педагогічних ситуацій та уроків) з'являються діалогічний, проблемний, дослідницький компоненти.

Тому така модель підвищення кваліфікації, яка включає інваріативну та варіативну частини змісту (теоретичні основи музикознавства, музична психологія, теорія та методика викладання музики, загально художньої підготовки, передовий педагогічний досвід, регіональна особливість розвитку культури та мистецтва), дозволяє зробити курсову та міжкурсову підготовку мобільною, орієнтованою на особистісні потреби слухачів [3, с.91-93].

Розглядаючи сучасний стан післядипломної мистецької освіти, ми відзначаємо вплив попередніх досягнень у цій галузі, оскільки післядипломна освіта сьогодення – це результат попередньої роботи декількох поколінь педагогів та науковців в галузі «педагогіка мистецтв».

Література

1. Горюнова Л.В. Развитие ребенка как его жизнетворчество // Музыка в школе. -1992. -№4. –с. 15 – 18.
2. Клокар Н. Підвищення кваліфікації педагогів – музикантів як складова цілісної системи післядипломної освіти регіону. // Ковальова С.В. Сучасна післядипломна освіта педагога – музиканта. Електронний навчально – методичний посібник . - Біла Церква, 2007.

3. Пигарева И.В. Повышение профессиональной компетентности учителя музыки в процессе изучения творческого наследия Д.Б. Кабалевского: дис. канд. пед. наук. 13.00.02. – М., - 2006.- 240с.